

Mälumäng 17. oktoober 2018.

Küsimused: Rakvere Gümnaasium (KLAPRAVI ja SIIL)

1. 2014. aastal pandi oksjonile muusikainstrument nimega Macdonald, mille alghinnaks oli 45 miljonit USA dollarit, kuid sellele ei leidunud ostjat. Seda peetakse maailma kalleimaks pilliks. Oma nime on pill saanud ühe oma omaniku järgi, kellele see 19. sajandil kuulus ja sellel on mänginud näiteks muusik Peter Schidlof. **Mis pilliga on tegu?**

2. Konkurss "Ettevõtluse Auhind" on pikima ajalooga ettevõtluskonkurss Eestis, mille ajalugu ulatub 1996. aastasse. Konkursi esmane eesmärk on tunnustada edukaid ja perspektiivseid Eesti ettevõtteid ning seada neid teistele eeskujuks. **Mis ettevõtte kuulutati Eesti parimad ettevõtted 2018 galal aasta ettevõtteks?**

3. 2013. aastal ilmus ühe eesti kirjaniku romaani prantsuskeelne tõlge (pildil). **Mis on raamatu eestikeelne pealkiri?**

4. 13. oktoobril avati Laulasmaal Arvo Pärdi Keskus. Hoone arhitektuurivõistluse võitsid 2013. aastal hispaanlased Fuensanta Nieto ja Enrique Sobejano. Arhitekte inspireeris maja loomisel Pärdi muusika vaikus, ilu ja geomeetria. Projekteerides kuulasid nad ühte Arvo Pärdi kuulsamat teost, mille järgi nimetati ka keskusehoone. **Millise Arvo Pärdi teose järgi on keskusehoone nimetatud ning mis on hoone enda nimi (hoone nimi on üks osa antud teose nimest)?**

5. Ameeriklane Henry Gunther suri 11. novembril MCMXVIII kell 10.59 Kirde-Prantsusmaal Argonne'i metsas. Tema surm osutus, aga väga tähtsaks punktiks maailma ajaloos. **Milllega seoses kirjutati Henry Guntheri surm maailma ajalukku?**

6. 1930. aastal sünteesis ameeriklane Thomas Midgley uut sorti külmutusaine, mille keemiliseks valemiks on CF_2Cl_2 . Antud külmaine pidi asendama tolle hetkeni külmikutes ja kliimaseadmetes kasutusel olnud üliohtlikke aineid, nagu ammoniaak, butaan või vääveldioksiid. Enda loodud aine ohutuse demonstreerimiseks hingas ta seda sisse, ja välja puhudes kustutas sellega küünlaleegi, ise seejuures väites, et aine on tervisele ohutu ja mittesüttiv. Tänapäeval hinnatakse seda ainet üheks ohtlikumaks aineks, mis loodud 20ndal sajandil. **Milles seisneb selle aine ohtlikkus ja mis on seda sorti ainete levinum nimetus?**

7. Fotol on kujutatud ühte väga menukat Skandinaavia kirjanikku. Tema raamatuid on tõlgitud üle 90 keelde ning nende põhjal on valminud hulgaliselt linateoseid. Raamatute kangelased on tuttavad mitmele põlvkonnale. Lisaks on tal omanimeline kirjandusauhind, tema järgi on nimetatud asteroid ja hiljuti vändati tema varajasest elust üksikemana film. Filmis mängib peaosas Alba August, kes oli Berlinale filmifestivali Shooting Star ehk paljutootav noor näitlejanna. **Kes on too kirjanik ja mis on filmi pealkiri?**

8. Etnokulbid on Eesti Pärimusmuusika Keskuse poolt välja antavad Eesti etnomuusikaauhinnad, mille tulemused selguvad rahvahääletuse teel. Oma Etnokulbi saavad aasta uusfolk artist, aasta debüütalbum, Raadio 2 lemmik, aasta lugu, aasta artist, ehe pärimusartist, aasta album, aasta muusik jne. Eriti hästi läheb nendel, kellel õnnestub saada mitu auhinda. **Kes sai sellel aastal kõige rohkem Etnokulpe?**

9. Seda jõge loetakse Euroopa kõige suurema vesikonnaga jõeks. Antud jõe vesikonna läheduses asuvad Venemaa 20-st suurimast linnast 11 ja see jõgi saab alguse Valdai kõrgustikult. **Millise jõega on tegemist?**

10. Kuulete üht lugu alternatiivse elektroonilise duo repertuaarist, kellel täna ilmub nende debüütalbum. Laiema tuntuse pälvisid nad 2017. aasta Noortebändi konkursil, kui viisid koju võidu. Duo koosneb lauljast ja trummarist. Tänavu astuti muuhulgas üles ka Tallinn Music Weekil, Eesti Muusikaauhindade galal ja Intsikurmu muusikafestivalil. **Mis on ansambli nimi?**

11. Eesti Etendusasutuste Liidu eestvõttel asusid Eesti teatrid vabariigi sajandaks sünnipäevaks kingitust looma juba 2014. aastal, mil otsustati üheskoos publiku ette tuua Eesti Vabariigi sajandipikkune lugu. EV100 teatrisarja „Sajandi lugu“ lavastab 22 teatrit. Igal kuul sünnib lavastus, mis käsitleb viimase saja aasta ühte aastakümnet. Sari vältab kaksteist kuud – augustist 2017 kuni juulini 2018. Osa lavastusi jäävad teatrite repertuaari pikemaks ajaks, teised on mõeldud etenduma vaid teatud arv kordi. EV100 teatrisarjas osaleb ka Rakvere Teatri ja Fine5 ühisprojekt. **Nimetage selle etenduse nimi ja lavastaja.**

12. Kreeka soov on, et tänapäevast riiki Makedooniat (endist Jugoslaavia riiki) selgelt eristataks Kreekas asuvast Makedooniast. 30. septembril Makedoonias peetud referendumil toetas enamus plaani muuta riigi nimi ja sellega teha lõpp aastakümneid kestnud tülile Kreekaga. **Mis võib saada Makedoonia ja Kreeka valitsuse leppe kohaselt riigi uueks nimeks?**

13. 2.juunil 2018 otsustati selle Eesti konservatiivse erakonna suurokogul muuta erakonna nime. 2015. aasta riigikogu valimistel sai antud erakond 14 mandaati, olles nende valimiste suurimaks kaotajaks. **Mis erakonnaga on tegu (praegune kui ka varasem nimi)?**

14. Ott Tänak on 15. oktoobril 1987 Kärla vallas Saaremaal sündinud Eesti rallisõitja. Tänak tegi oma debüüdi autoralli maailmameistrivõistluste sarjas 2009. aasta Portugali rallil. Esimene MM etapivõit tuli 2017. aasta Sardiinia rallil. Ühtlasi valiti Tänak 2017. aasta Eesti aasta sportlaseks. Alates 2018. aastast sõidab Tänak Toyota Gazoo Racing WRT meeskonnas. **Mitu rallivõitu on Ott Tänakul?**

15. **Kelle kujude** valmistamiseks on niisugused karmid reeglid? Teda kujutatakse lampjalgsena, pikkade kõrvallestade ja peente ühepikkuste varvaste ja sõrmedega.

16. Trad.Attack! on eesti folkbänd, mis on viimastel aastatel palju tuntust kogunud ja pärimusmuusika suurtele lavadele toonud. Nad on saanud mitmeid auhindu nii popmuusika kui ka etnomuusika vallas. Oma esimesel kontserdil tegi bänd nalja, et nad kavatsevad esineda igas maailma riigis. Praegu ei tundugi see enam nii uskumatu, kuna on käidud juba üsna mitmes riigis. **Mitmes riigis on Trad.Attack! esinenud?** (+/- 4)

17. Pildil on 3. septembril 1948. aastal Astonis Birminghamis sündinud briti muusik. 1970. aastal ilmus tal oma bändiga esimene plaat, mille kuulsamateks hittlugudeks on "Iron Man", "Paranoid" ja "War Pigs". Bänd viljeleb heavy-metal'i ja psühheedeelse roki sugemetega muusikat. 2007. aastal käis ta ka Eestis, kus andis 4. juunil kontserdi Saku Suurhallis. Muusik on abielus oma mäenedžeri Sharoniga ning neil on kolm last. Hetkel on muusik oma viimasel maailmatuuril "No More Tours 2". **Kes on pildil?**

18. Algasid IX taliolümpiamängud Innsbruckis.
Muhammad Ali võitis raskekaalus oma esimese MM-tiitli.
Tallinnas avati kino Kosmos.
Sündis Eesti näitleja ja kirjanik Jaan Tätte.
Martin Luther King Jr-ist sai Nobeli rahupreemia laureaat.
Nimetage aasta, mil toimusid eelnevad sündmused.

19. 6.-12. augustil toimunud kergejõustiku Euroopa Meistrivõistlustel saavutas 17-aastane norralane 1500m jooksus esimese koha. Ta on kõige noorem Euroopa Meistrivõistlustel jooksuala võitnud mees. Kusjuures huvitav on see, et noor talent jooksis finaalis koos oma vanemate vendade Henriku ja Filipiga. **Kes on 2018. aasta EM meeste 1500m jooksu võitnud norralane?**

20. Soome Talvesõjas 1939-1940 heideti alla palju lendlehti. Soome lendlehtedes, mis olid määratud Nõukogude võitlejatele, lubati preemiaid Soome armeele üle antud relvade eest. Kui ülejoosik tõi kaasa revolvi, sai ta selle eest 100 rubla, kuulipilduja eest 1500 rubla. **Mille kaasatoomise eest lubasid soomlased kõige kõrgemat tasu - 10000 rubla?**

21. See saar on ühe mere suurim. Sealne kõrgeim mäetipp on 906 meetri kõrgune Pantokrator. Sel saarel filmiti James Bondi järjekordne osa "For your eyes only" ("Eriti salajane"). Loodusuuri ja kirjanik Gerald Durrell on kirjutanud raamatuid (nt "Minu pere ja muud loomad") oma perekonna elust sel saarel. **Mis saarest on jutt?**

22. Nobeli füüsikapreemia on üks viiest algpärasesest Nobeli auhinnast, mida annab välja Rootsi kuninglik Teaduste Akadeemia. Selle aasta 2. oktoobril läks preemia kolme inimese vahel jagama, kellest kaks olid erilisemad. Üks laureaatidest, kes leiutas optilised pintsetid, on 96-aastasena vanim Nobeli laureaat. Lisaks anti preemia pärast 55 aastat kestnud vahet naisele, esimesena oli see au Marie Curie'le aastal 1903 ja teisena Maria Goeppert-Mayer'il aastal 1963 - kokku ongi füüsikapreemia laureaatide seas olnud kolm naist. Kolmas laureaat jagas preemiat tolle fenomenaalise "kolmanda" naisele. **Kes olid tänava Nobeli füüsikapreemia laureaadid?**

23. Sellel aastal õnnestus Eesti rallisõitjal Ott Tänakul korrata endise rallilegendi Markko Märtini saavutust võita Soome ralli. Lisaks üldarvestuses triumfeerinud Ott Tänakule läks rallil hästi ka teisel eestlasel. Antud sportlane aga ei osalenud Soome ralli üldarvestuses, vaid hoopis JWRC arvestuses, ehk siis juuniorite arvestuses. Juhtumisi on see rallisõitja sarnaselt Tänakule pärit Saaremaalt. **Kellest on jutt?**

24. Fotol on eesti filmilavastaja, produtsent, stsenarist ja kirjanik. Tal ilmus 2011. aastal raamat "Parem kui elu", kus ta kõneleb oma elust Hollywoodis. Eesti Kirjanike Liidu ajakiri "Looming" tunnustas 2013. aastal tema sulest ilmunud lühijuttu „Pobeda“ parima novelli preemiaga. Märksa rohkem võib ta olla aga tuntud kui Eesti esimese eratelekanali Kanal2-e looja. **Kes on pildil?**

25. Teda leidub umbes 600 liiki. Esialgu oli ta veeloom, kuid kohustus pikapeale eluga maismaal. Ta elab sooja kliimaga maades, asustades erinevaid elupaiku troopilistest vihmametsadest kuni kõrbeteni. Tänapäeval on ta üksnes maismaaloom. Ta võib olla söömata mitmest kuust poolteise aastani. Inimesele tekitab tema salvamine tugevat valu, paistetust ja vahel ka palavikku. Sama nime kandva laeva kapten oli kurikuulus Taaniel Tina. **Mis loom?**

26. Pildil olev isik sündis 28. juunil 1971 Lõuna-Aafrika Vabariigis. Lisaks Lõuna-Aafrika Vabariigile on tal veel ka USA ja Kanada kodakondsus. Ta on õppinud füüsikat ja majandust Pennsylvania Ülikoolis. Ta on SpaceX-i, Neuralinki ja PayPal'i kaasasutaja. Lisaks on ta veel ühe maailma mõjukaima elektriautodetootja Tesla kaasasutaja, tootedisainer ja tegevjuht. Septembri lõpus kaebas USA väärtpaperite- ja börsikomisjon ta kohtusse, süüdistades ärimest investorite eksitamisest ja väärtpaperipettuses, mille tõttu pidi ta firma nõukogust tagasi astuma. Kogu skandaal on viinud firma aktsiad põhja. **Kes on pildil?**

27. Ühe riigi luureohvitser läkitati pärast erivaljaõpet 1936. aastal Berliini. Kolme aasta pärast pöördus ta oma riigi välisministeeriumi poole konkreetse ettepanekuga Adolf Hitler 20. aprillil 1939 maha lasta. Ohvitseri elupaik asus 100 meetri kaugusel tribüünist, kus toimusid kõik suured paraadid. Orkester ja rahva juubeldamine oleks laskude heli summutanud. Ministeeriumi vastus oli - "ettepanek on tagasi lükatud kui ebaspordimehelik". **Mis riigi valitsus nii otsustas?**

28. See kalade liik on üks levinumaid akvaariumis peetavaid kalu. Oma rahuliku loomuse ja vastupidavuse tõttu on need kalad väga populaarsed just algajate kalapidajate seas. Looduses pärineb see liik Lõuna- ja Kesk-Ameerikast, kuid teda on bioloogilise "moskiitotõrjevahendina" aklimatiseeritud paljudesse regioonidesse üle maakera. Antud kalad on suhteliselt väikest kasvu (isased umbes 3,5cm ja emased 5cm pikad). Teine nimetus nendele kaladele on miljonikala. **Mis kaladega on tegu?**

29. Tema sünninimi on Jorge Mario Bergoglio. Sündinud on ta 1936. aastal Argentinast. Nooruses töötas Bergoglio lühikest aega keemiatehniku ja ööklubi turvamehena. Ta räägib hispaania, itaalia ja saksa keelt ning armastab jalgpalli. Praegu elab ta riigis, mis on väikseima pindalaga riik maailmas. 2013. aastal võttis ta omale uue nime. **Mis nime?**

30. "Ja ammu's see oligi, kui seesama Liide oli alles üsna pisike plõnn... Kui ruttu läheb aeg! Ja varsti, varsti on see kõik möödas, vajub igavikku. Kas maksabki seda elukest võtta liiga tõsiselt? Veelgi rumalam oleks end ise hävitada ühe isiku pärast, kes pole seda väärt, nagu näiteks... noh... kasvõi seesama Virve Kivi." Selliste sõnadega lõpeb ühe Eesti tuntuma kirjaniku teos. **Mis on selle teose pealkiri ja kes on selle teose autor?**